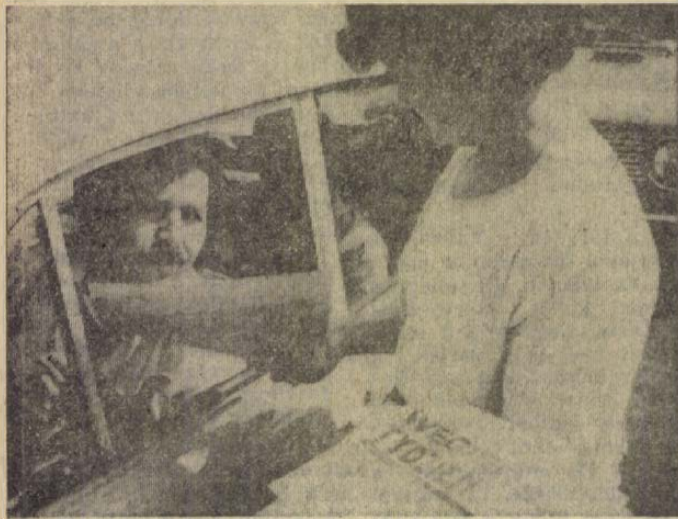

Szolgálat Parassapusztán

Jóval csendesebbek az országhatárok ezekben a hetekben, mint a nagy nyári népvándorlás, a turistainvázó ideje. Am az itt szolgálatot teljesítőknél manapság is akad bőven munkájuk. Parassapusztán, Magyarország egyik legjelentősebb „kapujában” pontosan végzik feladatukat a határőrök és vámőrök. Sokan szolgálati ügyben kéri átkelésüket, mások családi okok miatt utaznak hozzánk vagy tőlünk külföldre. A hétvégeken ismét a kirándulókat hozza lázba „szomszédolásra”. Képeinken erről a nógrádi határ-átkelőhelyről mutatunk be néhány pillanatot.

A magyar és csehszlovák határőrök közösen végzik feladataikat.

Lengyel nyelvű újság — Magyar Hét — fogadja a beutazót, melyben a napi eseményekről tájékozódhat az érdeklődő.

A diáklányok szabad szombatjukat töltik külföldön. Útra-valójuk elfér egy kizárólagos kocsiban.

Köszönjük, rendben! — szól az útlevelekezelő, s máris nyílik a sorompó.

— képek: kulcsár —

Nemzetiségi könyvtárak Hétezer keresett kötet

Nógrád megye húszonhárom községében élnek nemzetiségi családok. Többségben szlovák ajkú lakosság, két községben német nemzetiségűek. Örök viselőiket, ünnepeken öröm látni a szebbnél szebb hímzett ruhába öltözött lányokat, fiatalasszonyokat. Vigyázzák hagyományukat, és legfőképpen a szlovák és német nemzetiségi falvakban az anyanyelvet. Az iskolai és óvodai oktatás mellett a megóvás fontos eszköze a könyv.

ÉVENTE NEGYVENÖTEZER Öt esztendeje minden nemzetiségi községben — a tanácsi közművelődési könyvtárak keretében — megoldották az anyanyelvű könyvek elhelyezését, kölcsönzését. Az a tapasztalat, hogy a nemzetiségi könyvtárak elhelyezése általában megfelelő. Mindent van mód és lehetőség, hogy akinek kedve van, leüljön és ott, helyben újságot, ismeretterjesztő könyveket, meggyázt olvasson. A nemzetiségi községek könyvtáraiban két főfoglalkozási könyvtáros van, a többi huszonegy tiszteletdíjas. Nagy többségük pedagógus és majdnem mindegyikük beszéli a szlovák, vagy a német nyelvet. Mindent összevetve, a megyében hétezer kötet áll a nemzetiségi lakosság rendelkezésére. Döntő többségük gyermek- és ifjúsági kötet, majd a szépirodalom és az ismeretterjesztés következik. Évente negyvenötezer forintot költenek a nemzetiségi könyvtárak gyarapítására. A pozsonyi Akadémia Kiadó is évenként küld ajándékkönyveket Nógrád megyébe.

MESE ÉS KÉZIMUNKA A szlovák és a német nemzetiségű családok között sok helyen van, ahol az irodalmi nyelvet nehezebben értik, bár beszélnek szlovákul, illetve németül. Így a legnagyobb sikerük a mesegyűjteményeknek, a kézimunkakönyvek, a képes útirajzoknak és a néprajzi kiadványoknak van. Vanarcon és Nézsán különösen sokan keresik a könyveket.

Jó a kapcsolatot a magyarországi szlovákok, valamint a németek demokratikus szövetségével. Nagy figyelemmel kísérik és támogatják Nógrád nemzetiségi lakosságának közművelődését. A nemzetiségi lapok rendszeresen tájékoztatják a nemzeti- ségi családokat, a községek gazdasági eredményeiről, a kulturális eseményekről.

NYELVMŰVELŐ KLUBOK A rétsági járás nemzetiségi könyvtáraiban — Rétság, Felsőpéternyben, Bánkón, Legénden, Nézsán, Nógrádszabon és Szendehelyen — a nyelvcsokos tanárok közreműködésével nyelvvelő klubok alakultak. A gyerekek szívesen vették a kezdeményezést, nagy igyekezettel és örömmel mennek az összejövetelekre. Ismerkednek a szlovák és német irodalom, történelem nagyjával, gyűjtik a népszokásokat, népdalokat. Mindig érdekességnek számít, ha az anyanyelvi újságok munkatársai látogatnak a klubokba kötetlenül beszélgetésre.

Az olvasási készség fejlesztését, a nyelv jobb elsajátítását szolgálják a különféle versenyek. A rétsági járás iskoláiban a gyerekek vetél-

Kedtek a szép és helyes kifejtésben, szavalóversenyt rendeztek, a helyesírási tudnivalókról adtak számot, de megrendezték a Ki tud többet a Szovjetunióról? című vetélkedőt is. A jó eredményt elérők szép szlovák, illetve német nyelvű könyveket kaptak jutalmul.

Rendszeressé váltak az őszi, téli hónapokban az író-olvasó találkozók, amelyek a felhívókat is vonzzák. A felsőpéternyi, nézsai, nógrádi találkozók népviseletbe öltözött lányok, asszonyok, a pávakörök nótáit, az iskolások és óvodások színes szlovák népdalcsokorral köszöntötték a hallgatóságot, tették meg ünnepelesebbé a találkozót. Nem véletlen, hogy többször is elhangzott egy-egy idősebb asszony, vagy férfi szájából: „Milyen jó újra hallani, feleleveníteni a gyermekkorunkban tanult népdalokat, történeteket...”

A rétsági járási-nagyközségi könyvtár, mint nemzetiségi „báziskönyvtár” segítséget nyújt az évenként nagy sikerrel megrendezett nemzetiségi olvasóklubok programjának alakításában, formálásában is. Jól szolgálja a nemzetiségi művelődés ügyét, amely több mint húszezer embert érint a megyében.

— cs —

Szabad-e a szabad idő?

Csővesek a klubban

NEMRÉGIBEN ALKALMAM volt végigszenvedni egy előadást, ahol a nagyra-becsült szónok kilencven percen át arról monológizált, milyen a mai ifjúság szabadidő-modellje, egészen pontosan: milyennek kellene lennie?

Bár meglehetősen andalító volt a futballmeccsnyi oktatás, annyi mégis megmaradt emlékezetemben, hogy Kis József átlagifjú szabad idejében könyvet, újságot olvas, majd meghallgat néhány zeneszámot, beszélget a kistestvérével, a szüleivel és a barátjaival, továbbá sportol, rádiózik, tévézik, valamint felsőprí a konyhát, kétnaponként a szobát, és — majd elfelejtetem — a garázsban békésen barkácsolgat. Már bizonyosan nem emlékszem, szó esett-e arról, mennyit és miről kell álmodnia, reggel melyik lábbal lépjen ki az ágyból, hány-szor öblítse a száját, s munkahelyén kinek köszönjön előre, mindenestre szükségmű hallgatótársaimmal együtt úgy ebredtünk, pardon: álltunk föl az előadás végén,

mint valami uniformizált egység. Később aztán újrakerdeztük: szükség van-e modellre? Amely a főt említtet módon élénk tárná, mikor, hol, mit, miképpen és meddig; aztán rangsorolna, ki használja föl okosan-hasznosan, valamint bután-haszontalanul drága idejét. Divat manapság a szabadidő-borsókkal falra dobálózni. Tanácskozássok, előterjesztések, intézkedések egész sora „kedvenként” dédelgeti e témát, s ez utóbbi nem is lenne rossz, ha legalább a fele a valóságban is láthatóvá válna, s néhány disztinkció időközben nem merülne a feledés homályába, akár csak „rég csöveségünk”. **CSALÁD, ISKOLA, munkahely** — mint az ifjúság nevelésének jól ismert színterei és tényezői. A fiatalok e helyszíneken vívják meg életkor-sajátosságukból adódó „harcaikat” az idősebb generációval, mely nemritkán a szülői, a tanári, a főnöki tekintély maszkját ölti és mint ilyen, legyőzhetetlen. Mindemellett nemcsak kör-

nyezetükkel és a világgal bírkóznak e fiatalok, hanem szembe kell nézni önmagukkal is, s e kettős vívódás során tesznek szert a saját életük irányításához szükséges képességekre.

Ezért is sorolandó a szabadidő az említett hármas mellé, mint az ifjúság életének legszabadabb szférája, melyben választásuk, kezdeményezésük a legkevésbé korlátozott, vagyis e korban igazán itt gyakorolhatják önállóságukat. Jóllehet egy sor „korlát” itt is akad.

De mi a helyzet, mondjuk Salgótarjánban? A „korlát” voltaképpen az ifjúsági kluboktól a vasúttállomási peronokig terjed. Amott a munkahelyi társaság „röppen” össze egy biliárdesztára, emitt a csövesek terefeje zajlik, mindkettőt a szabad választás vezérli. Azaz mégsem, hisz képzeltül el fordítva: a Lenin-poszteres ifjúsági klubban rojtos nadrágú, alkoholgőzös légből biliárdoznak a koszos-képző fenyőgyerekek, míg a jól fésült, kellemes külsejű munkásifjak a peron lépcsőin ücsörögnek, „komoly dolgokról” eszmét cserélnek, ad absurdum: mozgalmi dalokat énekelnek.

Am, vajon mit nyújt a szolgáltatás valójában a „kirekesztetteknek”? Peront,

lepcsőt, flasztert és persze: lehetőséget, amely sokszor nem több a leírt szónál, hiszen például melyik ifjúsági klub, szórakozóhely vállalja az „átnevelés” ódiómát? Csupán az egyszerűnek mondható játéktérrel létesítése is, oly régóta húzódik, húzózkodik.

Es vajon, mi a válasz annak a diáklánynak, aki azt kérdezi, nem manipuláció az, ha a város egyetlen diszkóhelyén 30 forint „kötelező fogyasztást” kérnek egy 16 éves táncolni-szórakozni vágyótól, kinek ezért elvileg másfél liter kólát kellene meginnia? Vagy: mennyibe kerülhet ötven négyzetméteres helyiség bérleti díja, ahol egy kis bárpuhát mögül tánczenét lehetne hallani, kötelező fogyasztás nélkül?

S, MIT TEGYENEK azok, kiknek hét végén az a merész ötletük támad, hogy fölkeresik a művelődési házat, s csak ottjártukkor derül ki, zárva van. Egy sor olyan kérdés ez, melyekre évek óta nincs válasz. Legálábbis megnyugtató. Mintha nem akarnánk tudomásul venni azt a lavaszorúen növekvő igényt, amely egyre erősebben hangzik a fiatalok szájából.

Vagy eleve süket fülekre talált?

t. i.

Szalontai Mihály:

Az utolsó nap

— Elmesélem én, mi van benne, tíz perc alatt — mondta Miké. A titkár megütődve nézte, nem tudta, hogy ez most sértés, vagy a békülékenység hangja. Aztán rövid gondolkodás után úgy döntött, hogy ez utóbbi.

— Hát ha értesz — mondta —, akkor helyben vagyunk! Eppen, hogy ez kell. Amit tudsz, azt átad a munkásosztálynak.

Franciska közbeszólt: — Igen ám, de ahhoz, hogy valaki ember legyen, ahhoz rendszeren kell tanulni. Azt is, amihez nem fűlik a foga. Matematikát, fizikát, mindent. Nem lehet az iskolában nem megfelelni a körülményeknek. Most már az olvasás neki csak szórakozás. Iskola helyett is olvas! Feleljen meg az iskolának, és olvasson rendszeresen. Majd a férjemék ebben segítenek neki.

Ez a régesrég emigrációból hazajött első férje volt Franciskának, ki ugyan új, idegen feleséget és gyereket hozott messze idegenből, de azért a barátság megmaradt.

— Eppen erről beszélek én is — mondta Keszei. — Azt mondom, hogy eljárás az iskolába, az igazgatóhelyettes a mi emberünk, őtőlé ugyanis mindent megtudok, de azért te minden héten egyszer szombaton, iskola után bejössz a bizottságba, s nekem beszámolsz, hogy mennek a dolgaid. Tudom, hogy ez az egész KERESZTENY KATOLIKUS GIMNÁZIUM olyan úri fertály, de ez nem számít, ott, helyed van! És nem szabad, hogy kiröhögjenek, haldol? Meg kell, hogy álljad a helyed! Anyáért, apáért, Gábor nagybátyáért, — szegény, aki elesett, isten nyugosztalja, jóbarátom volt, — mindnyájunkért. Ha csak egy órát is hiányozni mersz, agyonverlek!

— S ha beteg leszek? — Lári-fári, a mi fajtánk nem beteg. Nem engedheti meg magának. Csak az urak betegek. Mi élünk, vagy megdöglünk! — Nono, — mondta finoman Somszkóiné, — most már más világ van azért, titkár elvtárs. — Más, más — dünnyögte az, — más lesz majd akkor, amikor ez annyi idős lesz mint én most! — mutatott a fiúra. — De azt én már nem érem meg.

Keserves hetek, hónapok következtek Mikre, lassan ment az átállás. Legtöbbit az iskola igazgatóhelyettese gyötörte, Fahidy tanár úr, aki matematika szakos révén nagy nehezen átgéjtette a felévi megévtévi vizsgán, de igazából soha nem vette be feje a felsőbb matematika rejtelmeit. Csak amikor már később, egyetemista korában filozófiai tanulmányok kapcsán formális logikát kezdett tanulni, akkor szinte visszamenő érvénytel talált rá agya az egyszerű matematikai igazságokra. De igazából mindvégig kísértte az első évek „nem akarom” tanulás, s emiatt tanulmányainak pályaképgörbeje pont fordítva alakult, mint azoké, a jólszituált polgárgyereké, akikkel egy padban ült. Azok elsőnek kitudóak, másodikban jelesek, harmadikban jók lettek, s aztán ki-ki képessége szerint tartotta ezt a középátlagot. Ő az elsőben megbukott, a másodikban is bukdácsolt, a harmadikban elégséges volt, a negyedikben közepes, ötödikben jó. Mert ő még nyolcosztályos gimnáziumba járt. Ilyen volt az érettségi bizonyítványa is, s először kitudó csak az egyetem lenit. Valahogyan tizenhat-tizenhét éves korában érte az a rádöbbenő felismerés, hogy ő „von Haus aus” semmit nem hozott, ő egyedül van a világban, s ha tényleg meg akarja állni a helyét, neki egyedül, saját magának kell mindent megtanulnia, kell mindent a fejében tárolnia. Ezért aztán öntötte magába a különféle és fősöleges, tárgyhoz nem kötött ismeretanyagot, hogy egyszerűen ne lehessen olyan téma, melyről nem tud, melyhez nem merhet hozzászólni, melyely zavarba lehet hozni. Valami láthatatlan rossz belső bizonyítási kényszer űzte ettől kezdve az emberiség szent szellemi tapasztalatanyagát át. Olyan volt neki e végtelen tartomány beköborlása, mint valami nagy kaland, amely ama második keresztiségtől — ama két nagy ponttól — élete végéig tartott.

(Folytatjuk)